Cyan Magenta Yellow Black

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

№178 (2929)

СУБОТА 28 вересня 2002 року

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Дружити по–сусідськи, а не кидатися в обійми

Адресою для першого зарубіжного офіційного візиту Голови Верховної Ради України Володимира Литвина та делегації парламенту нового скликання, що відбувся 22—24 вересня, було обрано Росію та її столицю Москву. Свідченням того, якого значення надали цій події обидві сторони, стало принаймні те, що Володимир Литвин став першим главою парламенту, котрого особисто прийняв Президент Росії Володимир Путін.

Останнім часом у міжпарламентському співробітництві України та Росії спостерігався певний спад. Востаннє керівники українського і російського парламентів зустрічалися 1998 року, коли Москву відвідував тодішній керманич ВР Олександр Ткаченко. У нинішньому парламенті майже кожний четвертий український депутат входить до так званої групи дружби з Росією, така група є і в російській Держдумі, однак конкретики в їх співробітництві бракує.

(Закінчення на 2-й стор.).

ПРИЇЖДЖАЙТЕ І ПЕРЕСВІДЧИТЕСЯ: Україна не постачала Іраку «Кольчуг»

Секретар Ради національної безпеки і оборони України Євген Марчук відзначив, що якби демократичний цивільний контроль уже діяв в Україні сповна, не було б і таких скандалів, як нині довкола начебто поставок Україною системи ППО «Кольчуга» до Іраку. Є. Марчук ще раз запевнив, що Україна не постачала «Кольчуг» до Іраку, але готова і відкрита до фундаментальної перевірки цієї інформації міжнародними структурами. Про це він заявив перед учасниками міжнародної конференції, яка проходить у Верховній Раді України. Організаторами цього заходу виступили парламентські комітети у закордонних справах та з питань національної безпеки та оборони, РНБО України та Женевський центр демократичного контролю над збройними силами.

Заступник Голови Верховної Ради Олександр Зінченко зазначив, що протягом 11 років незалежності України парламент схвалив понад 125 законопроектів, які врегульовують основні аспекти діяльності Збройних Сил.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото УНІАН.

Звинувачення безпідставні

Україна запрошує Організацію Об'єднаних Націй надіслати міжнародних експертів для розслідування звинувачень у можливому порушенні санкцій проти Іраку. Про це заявив Міністр закордонних справ України Анатолій Зленко, який терміново прибув до Нью-Йорка, перервавши своє турне Латинською Америкою. Він зустрівся із кількома представниками Ради Безпеки й мав коротку неофіційну зустріч із Генеральним секретарем ООН Кофі Аннаном. У штаб-квартирі ООН міністр заявив: «Україна відкрита для консультацій, для того, щоб розслідувати і переконати кожного, що Київ абсолютно дотримується санкцій Ради Безпеки ООН проти Іраку і йому ніколи не постачав озброєння». За словами Зленка, звинувачення проти України в продажу озброєнь до Іраку «безпідставні».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

АКТУАЛЬНО

Парламентський контроль у сфері безпеки — вимога сучасності

Під час проведення в Україні представницької міжнародної конференції, що присвячена обговоренню питань парламентського контролю у сфері безпеки і оборони, заступник Голови Верховної Ради України ***Олександр ЗІНЧЕНКО*** *відповів на запитання нашого кореспондента.*

— Олександре Олексійовичу, по-перше, чи справді питання цивільного контролю за діяльністю збройних формувань на сьогодні для України таке актуальне і потребує розгляду на державному рівні?

— Після трагічних подій 11 вересня минулого року всі країни світу опинилися перед обличчям нових загроз, спектр яких значно розширився. В цій ситуації людству необхідно реагувати на складні й небезпечні виклики. І така реакція насамперед повинна бути адекватною з точки зору заходів реагування. Не останню роль у цьому має відігравати не тільки державна влада, а й суспільство загалом.

Обгрунтована прозорість цивільно-військових відносин на сьогодні залишається істотним питанням для багатьох держав, зокрема і для України.

(Закінчення на 2-й стор.).

У НОМЕР

Разом можна зробити все

Україна і Польща разом здатні зробити те, що Франція і Німеччина зробили після війни, а всі ці чотири країни разом здатні забезпечити стабільність на континенті. Про це заявив голова Комітету ВР з питань євроінтеграції Борис Тарасюк під час міжнародної конференції «Засоби масової інформації як каталізатор польсько-українських відносин». «Я назвав би ці чотири країни дугою безпеки в Європі», — зазначив Борис Тарасюк. Ця міжнародна конференція проходить у Києві за підтримки фонду Фрідріха Еберта. Учасники дискусії обговорюють, що можуть і повинні зробити українські та польські засоби масової інформації для поліпшення стосунків між двома державами та покращення взаєморозуміння між двома народами.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

■ *Антимонопольний комітет України не дозволив державному комунальному підприємству «Київгаз» приєднатися до акціонерної енергопостачальної компанії «Київенерго».* Злиття ускладнило б контроль за тарифами, які, на думку фахівців комітету, і так завищені. Окрім того, після об'єднання у невигідному становищі можуть опинитися автономні системи опалення, що в нашій країні лише починають розвиватися, і створювати конкуренцію монополістам. У свою чергу, голова правління «Київенерго» Іван Плачков наголосив: тарифи на електроенергію в Києві чи не найнижчі в Україні (після Криму). А перший заступник голови Київміськдержадміністрації Іван Фоменко нагадав, що міні-котельні забрудниють довкілля і їх встановлення потребує особливого дозволу.

■ *Майже два центнери подрібненої макової наркосировини вилучили правоохоронці в одного з жителів Корсунь-Шевченківського району, що на Черкащині.* Затриманий вже мав раніше непримиренності за зберігання і збут забороненого товару.

Місто з сивої минувшини

Цими вихідними 850-річчя святкуватиме Гоща на Рівненщині. Як і личить ювіляру, містечко вже причепурилося і обіцяє чимало розваг своїм мешканцям та гостям: обласну сільськогосподарську виставку «Рівненська золота осінь-2002», виставку-продаж виробів народних умільців, обласний фестиваль «Пісні рідного краю» за участю провідних мистецьких колективів, молодіжну дискотеку тощо.

— Будуть й новосілля, — додає голова Гощанської районної ради Петро Зубкевич. — Після реконструкції відкриються дитяче відділення центральної районної лікарні та новий стадіон, де відбудеться обласний футбольний турнір.

Свято планують розпочати театралізованим дійством, яке нагадає історію містечка. Перша згадка про нього датується 1152 роком і пов'язана з іменем литовських князів. Землю вздовж річки Горинь між Корцем і Острогом вони подарували магометанину Мурзі-Кирдей-Хану. На Волині він породичався з нащадками роду Гоженків і в XIV столітті поселився в Гощі. Його рід займався не лише політикою — підтримували православну Українську церкву, засновували монастирі і заклади освіти.

Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Ежен Делакруа (1798—1863 рр.)
Свобода, що веде людей (1830 р.)
Полотно, олія.
Лувр, Париж.

Я ВАМ ПИШУ...

«Ох і знахабніли ці інваліди!»

Згідно із Законом України «Про статус ветеранів війни...» інваліди мають право на щорічне забезпечення путівкою санаторно-курортного лікування або отримання грошової компенсації замість путівки. За 1994—1995 роки я отримав 140 гривень. З того часу жодного разу ні путівок, ні компенсації не було. Цього літа я з довідкою дільничного лікаря звернувся до райсоцзабезу по компенсацію. Інспектор накричала, що мені «не положено! Ох уж эти инвалиды, обнаглели, им все подавай и подавай!». Мені 90 років, а такої образи не переживав ніколи. Виходить, що уряд постанови приймає, а інспектори на місцях правлять своє.

Дмитро МИРГОРОД.
Цюрупинськ
Херсонської області.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

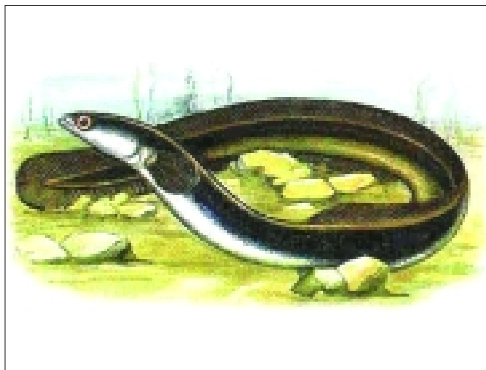

Волинський делікатес — у дефіциті 3

Гондурас не хвилює. Є інші проблеми 5

Гетьманат
Актуальні роздуми над статтями з новітніх історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво» 7

Опалювати пологові будинки та дитячі лікарні Києва почнуть з першого жовтня

Висока місія народної гри

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Учора зранку Голова Верховної Ради України Володимир Литвин зустрівся з учасниками міжнародного футбольного матчу зірок 80-х років — заслуженими майстрами спорту Олегом Блохіним, Вагізом Хідіятулліним, Рінатом Дасаєвим, легендарним гравцем і тренером, віце-президентом Російського футбольного союзу Микитою Симоняном, екс-воротарем німецького клубу «Шальке-04» Дітером Бурденські.

Голова Верховної Ради тепло привітав гостей, закцентував увагу на високій місії футболу в житті суспільства, на його соціальному й виховному значенні. Назвав грою, котра об'єднує різні народи.

Володимир Литвин вручив Олегові Блохіну Почесну грамоту Верховної Ради, а гостям — пам'ятні сувеніри.

Народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму, президент Федерації футболу України Григорій Суркіс нагородив Олега Блохіна почесним знаком ФФУ, виготовленим із коштовних металів і оздобленим діамантами.

Олег Блохін, Микита Симонян і Дітер Бурденські щиро подякували Голові Верховної Ради за високу честь, виявлену до них.

Участь у зустрічі взяли також народні депутати —голова Комітету Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму Катерина Самойлик і її перший заступник Равіль Сафіуллін.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімку: під час зустрічі.

Парламентський контроль у сфері безпеки — вимога сучасності

(Початок на 1-й стор.).

Тому, безумовно, цивільний контроль у військовій сфері є передусім питанням національної безпеки і оборони України. Вирішення цього питання в державі — це прямий вплив на стан регіональної та міжнародної безпеки, це вимога сучасності.

Питання демократичного контролю для нас, українців, на сьогодні має гіркий присмак. Останні всім відомі трагічні події над Чорним морем та у Львові рельєфно відобразили проблеми розбудови в українській армії, і, на жаль, прикро, що все це спричинило велику кількість людських жертв.

У світлі цих подій вважаю, що запровадження і законодавче закріплення дієвої системи парламентського контролю над силовими структурами повинно стати одним з першочергових завдань у сфері безпеки і оборони.

— Які кроки вже зроблені парламентом для реалізації реформування військово-цивільних взаємовідносин?

— Нагадаю, ще в 1991 році, проголосивши свою незалежність, наша держава обрала шлях демократичного розвитку. Це стосується не тільки розвитку державних інституцій, а й розвитку українського суспільства загалом. Важливою складовою в цьому питанні є реформування в державі силових структур через створення системи демократичного контролю над діяльністю структур національної безпеки і оборони.

За 11 років в цьому напрямі зроблено вже чимало. Зокрема, в основному сформовано правову базу, яка визначає права і повноваження парламенту та державних інституцій у здійсненні контролю та в регулюванні діяльності Збройних Сил, інших військових формувань.

Протягом 1991—2002 років Верховною Радою України схвалено понад 125 законодавчих актів, які врегульовують різні аспекти діяльності силових структур.

Це насамперед Закони України «Про Збройні Сили України» (1991), «Про оборону України» (1991), «Про розвідувальні органи» (2002).

З прийняттям у 1996 році Конституції України, а в 1997 — Концепції (основ державної політики) національної безпеки України цивільний контроль над військовими формуваннями держави було остаточно легітимізовано національним законодавством. «Демократичний контроль над воєнною сферою, а також іншими структурами в системі забезпечення національної безпеки» було визначено концепцією одним з основних принципів державної політики в галузі безпеки. Важливим етапом на шляху становлення системи такого контролю стало законодавче закріплення в Конституції Ради національної безпеки і оборони України як вищого координуючого органу силових структур держави.

— Зрозуміло, що Верховна Рада України не може здійснювати керівництво військовими формуваннями, але які взагалі, на ваш погляд, є механізми парламентського впливу на цивільно-військові відносини?

— Згідно з чинним законодавством парламент не здійснює безпосереднього керівництва збройними формуваннями, але водночас він має у своєму розпорядженні досить широкий і відносно самодостатній арсенал механізмів впливу, серед яких найвагоміший — розгляд та затвердження оборонного бюджету, особливо, підкреслюю, його структури, а також прийняття відповідних законів та програм, затвердження структури, чисельності та функцій Збройних Сил, прийняття рішення про війну і мир тощо.

Верховна Рада України також може проводити парламентські розслідування та слухання з усіх, без винятку, питань оборонної сфери та національної безпеки. Ці повноваження парламенту України чітко закріплені відповідними законами та Конституцією держави.

До речі, сьогодні вже завершується робота над проектом Стратегії впровадження демократичного цивільного контролю над Збройними Силами. Готується до розгляду Верховною Радою нова редакція Концепції національної безпеки України.

— Який, на ваш погляд, вплив мають на розв'язання питання демократичного контролю в Україні над сферою національної безпеки і оборони стосунки України з НАТО?

— Україна розглядає НАТО як військово-політичну організацію, що об'єднує демократичні держави Європи і Північної Америки. Ця структура є провідною структурою безпеки у сучасній системі загальноєвропейської безпеки, лідером інтеграційних процесів у цій галузі в Європі.

П'ять років особливого партнерства з дня підписання Хартії — це вже тривалий термін для партнерства. За цей період альянс мав багато можливостей ознайомитися з позиціями фракцій, комітетів та керівництва парламенту щодо інтеграції України в НАТО. Не завжди це була жорстка визначеність у напрямах співробітництва, але, нагадаю, що в парламенті, по суті, має бути той спектр думок і поглядів, який віддзеркалює настрої в суспільстві. Дуже приємно, що вищі посадові особи альянсу це завжди розуміють та створюють найсприятливіші умови для спільного діалогу. Крім цього, особливі стосунки України з НАТО стали також важливим шляхом наближення нашої держави до ЄС. У цьому контексті формування Спільної європейської політики безпеки і оборони ЄС надає Україні додаткову можливість використати партнерські відносини з НАТО для участі у побудові нової системи європейської безпеки.

Бесіду вів Володимир ІВАНОВ.

Дружити по–сусідськи, а не кидатися в обійми

(Початок на 1-й стор.).

В економічних стосунках за останні роки істотно зменшився товарообіг між двома державами, особливо з боку України. На думку глави українського парламенту IV скликання Володимира Литвина, у цьому винне те, що ми «заговорили» україно-російські відносини. «Кожен самостійно шукає свій шлях в Європу, а політичні лінії президентів наших держав і декларації про «стратегічне партнерство» не підкріплені законодавчо, — вважає він. — Особливо на економічному рівні».

Тому під час зустрічей делегації Верховної Ради України і на парламентському, і на урядовому рівні —з Головою Ради Федерації Федеральних Зборів РФ Сергієм Мироновим, із заступником Голови Державної Думи Любов'ю Сліскою, російським прем'єром Михайлом Касьяновим — йшлося про потребу активізувати міжпарламентське партнерство і перейти від загальних розмов «про дружбу і співробітництво» до конкретних дій. Для початку вирішено створити міжпарламентську україно-російську комісію зі співробітництва, перше організаційне засідання якої відбудеться всередині листопада в Києві. На ньому має бути затверджено регламент та основні пріоритети діяльності цієї комісії, зокрема законодавчий супровід домовленостей між країнами.

Вирішено також активізувати обмін інформацією: Володимир Литвин та Сергій Миронов домовилися про обмін українськими та російськими парламентськими кореспондентами, які отримають право на ексклюзивні інтерв'ю з керівниками парламентів у Києві та Москві.

Володимир Литвин та Прем'єр-міністр Росії Михайло Касьянов дійшли згоди, що потрібно підписати угоду на рівні урядів про захист інтересів українців, які приїхали на заробітки в Росію.

У грудні має відбутися офіційний візит в Україну Голови Державної Думи Росії Геннадія Селезньова, під час якого вже можуть бути підписані й певні документи щодо міжпарламентського співробітництва двох держав.

Юліана ШЕВЧУК.

Київ—Москва—Київ.

У НОМЕР

Приїжджайте і пересвідчитеся: Україна не постачала Іраку «Кольчуг»

(Початок на 1-й стор.).

Однак, трагічні події над Чорним морем та у Львові засвідчили, що наявну систему цивільного контролю у військовій сфері треба вдосконалювати. Нині в парламенті завершують роботу над Стратегією цивільного контролю над військовими організаціями, новими редакціями Концепції національної безпеки і оборони та закону про воєнні засади зовнішньої і внутрішньої політики України.

Водночас О. Зінченко акцентував увагу на тому, що парламентарії не повною мірою використовують свої повноваження з інспектування Збройних Сил. Зокрема, на його думку, під час підготовки військового бюджету держави. Першочерговими завданнями для поглиблення цивільного контролю у сфері безпеки і оборони, на його погляд, мають стати залучення цивільних експертів до розробки відповідних законодавчих актів, запровадження цивільних посад у військових відомствах. Розширення прав парламентського оборонного комітету під час розробки "оборонного рядка» в Держбюджеті, вивчення зарубіжного досвіду у сфері парламентського контролювання тощо.

Учасники конференції також обговорили взаємодію парламентських та державних інституцій у створенні ефективних механізмів боротьби з корупцією та відмиванням брудних грошей, реформування військово-цивільних відносин у процесі європейської та євроатлантичної інтеграції.

Юліана ШЕВЧУК, Віктор ХОМЕНКО.

Важко сіяти розумне натщесерце

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Проект закону про Державний бюджет на 2003 рік, поданий Кабміном, не враховує основних вимог законодавства про освіту і науку із забезпечення належного фінансування зазначених галузей. Таке рішення оприлюднив голова Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти Станіслав Ніколаєнко на семінарі-нараді з головами профільних комісій Київської, Севастопольської міських рад та Верховної Ради АР Крим за участю урядовців.

Учасники семінару обговорили хід підготовки до парламентських слухань про виконання законодавства з розвитку загальної середньої освіти, які заплановано на 16 жовтня, питання фінансування галузі в проекті Держбюджету, обмінялися досвідом роботи. Урядовці запевнили, що Кабінет Міністрів робитиме все можливе для поліпшення життя освітян.

Зокрема, за словами заступника державного секретаря Міністерства освіти і науки України Григорія Науменка, поетапно збільшуватимуть зарплату, котру до 2004 року планують довести до рівня заробітної плати в промисловій галузі (нині вона менша вдвічі). За його словами, приділятимуть увагу повному оновленню підручникової бази, вирішуватимуть кадрові питання (на цей час серед учителів уже 13 відсотків пенсіонерів, бракує вчителів іноземних мов), триватиме комп'ютеризація освіти (лише 10 відсотків середніх навчальних закладів комп'ютеризовано).

Проте присутні на семінарі освітяни не так оптимістично сприйняли чергові обіцянки. Мовляв, якщо і збільшуватиметься фінансування галузі, то вона все одно залишатиметься донором для інших. А сіяти розумне, добре, вічне натщесерце погодиться мало хто.

Наталія ЯРЕМЕНКО.

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Опозиційні депутати вимагають «світла в кінці тунелю»

Вечірнє засідання 26 вересня

Під час вечірнього засідання депутатська зала істотно поповнилася переважно соціалістами і комуністами, які бойкотували ранкове і денне голосування. Лідер СПУ Олександр Мороз одразу взяв слово і наголосив на нинішньому апогеї кризової політичної ситуації. Він закликав керівників груп і фракцій згуртуватися і разом з главою парламенту віднайти «світло в кінці тунелю». Адже подібним сьогоднішнім способом, як було сказано, можна протягнути «за вуха» одне-два рішення, проте постійно так працювати не вдасться.

Та попри ці запевнення, народні обранці, які попередньо назвали себе сталою більшістю, оговтавшись після ранкових політперипетій, продовжили долати блокаду. Їм удалося прийняти за основу мінімальною кількістю голосів законопроект про внесення змін до деяких законів стосовно виплати одноразової допомоги родичам померлих чи загиблих осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною. А також ухвалили внесення змін до закону про основи соціальної захищеності інвалідів, ратифікували угоди між Кабміном та урядом Республіки Польща про взаємну охорону секретної інформації, конвенцію Міжнародної організації праці про оплачувані навчальні відпустки, угоду між урядом України та Великої Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамахирії про сприяння та взаємний захист інвестицій.

Однак, як зазначив народний депутат Іван Кириленко, із 45 запланованих законопроектів нерозглянутими залишилося 17 найістотніших. Якщо сьогодні-завтра їх не приймуть, потім буде вже надто пізно.

Подальша робота законотворців укотре зайшла у глухий кут. Цього разу каменем спотикання стало публічне обурення депутатів із опозиційних фракцій, які помітили намагання деяких обранців голосувати відразу кількома картками. Депутат Олександр Турчинов попередив, що активісти ВР власноруч наведуть порядок у залі. Голова ж Регламентного комітету В. Матвєєв передав керівнику парламенту підписаний усіма членами комітету документ, де зазначено порушення Регламенту.

Згодом пристрасті у сесійній залі досягли апогею і кілька депутатів заблокували трибуну парламенту. Отож Голова ВР Володимир Литвин вимушений був закрити вечірнє засідання, яке замість звичних двох годин тривало лише 50 хвилин.

Анатолій БЕНЬ, Роман ЖИЖАРА.

Знову не до законотворчості

Ранкове і денне засідання 27 вересня

Хоч за порядком денним і не передбачалося оголошення депутатських запитів і заяв, головуючий на сесії Перший заступник Голови Верховної Ради Геннадій Васильєв надав депутатам для цього час. Адже наступні два тижні парламентарії працюватимуть у виборчих округах і комітетах.

Опозиційні фракції — комуністи, соціалісти і БЮТ — стали вимагати визнати недійсними результати голосування у четвер, 26 вересня. Оскільки вони стверджували, що за 17 депутатів, які в той час хворіли чи перебували у закордонних відрядженнях, голосували їхніми картками. На прохання фракцій КПУ і СПУ було оголошено перерву.

Після перерви голова регламентного комітету ВР В. Матвєєв зачитав рішення Конституційного Суду України від 7 липня 1998 року, в якому йдеться, що «рішення Верховної Ради приймаються за умови особистої участі народних депутатів у голосуванні». Голова Верховної Ради України Володимир Литвин доручив Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи ВР провести засідання і підготувати на ньому відповідний проект постанови, який буде розглянуто в сесійній залі. Однак лідер соціалістів Олександр Мороз знову висунув ультиматум: або глава парламенту оголосить, що не підписуватиме жодного прийнятого у четвер закону, або опозиція «діятиме адекватно». На вимогу фракцій БЮТ і «Нашої України" було знову оголошено 30-хвилинну перерву. Після неї депутати дійшли згоди, що Голова Верховної Ради не підписуватиме схвалені 26 вересня закони до рішення регламентного комітету.

Після ще однієї перерви керівники дев'яти фракцій і груп (утворених на базі блоку «За єдину Україну» та СДПУ(о) і низка позафракційних депутатів заявили про формування парламентської більшості у Верховній Раді. «Ця більшість візьме на себе відповідальність за законотворчу роботу парламенту і утворення коаліційного уряду відповідно до пропозицій Президента України щодо здійснення політичної реформи, — йдеться у заяві більшості. — У разі блокування роботи Верховної Ради парламентська більшість піде на перезподіл комітетів і комісій ВР». У заяві наголошується, що коаліція відкрита до діалогу та єднання з іншими фракціями і групами, які налаштовані на плідну роботу.

Юліана ШЕВЧУК, Віктор ХОМЕНКО.

ВІЙСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ: солдатська каша із сокири

КОМЕНТАР

Обороноздатність і, власне, безпеку наших Збройних Сил після кількох фатальних подій піддають сумніву не лише в українському, а й у світовому соціумі. Недаремно кажуть: скупий платить двічі. От ми й розплачуємося за скупість держказни щодо війська.

На жаль, і на наступний рік нема жодних гарантій, що військова техніка не підведе. Адже на закупівлю нової та модернізацію старої коштів у проекті держбюджету на 2003 рік не передбачено.

За словами держсекретаря Міністерства оборони України Олександра Олійника, фінансів вистачить хіба що на грошову винагороду особового складу. Інакше кажучи — ця сума armійцям лише на харчування.

Минулого року під час обговорення головного фінансового закону на цей рік у контексті оголошеної боротьби зі світовим тероризмом вітчизняне оборонне відомство логічно розраховувало на стовідсоткове фінансове задоволення своїх потреб з боку головного спонсора — держбюджету. І даремно. На оборону в фінансовому законі передбачено 3 млрд. 359 млн. грн., а це лише 70 відсотків від мінімальної потреби Збройних Сил України.

Яким чином і на які кошти проводити військову реформу, підтримувати обороноздатність, здійснювати соціальний захист військовиків? На це риторичне запитання можна знайти лише риторичну відповідь. Хоча ще задовго до обговорення у парламенті бюджету Президент затвердив пропозицію Міністерства оборони України, згідно з якою планувано було поступово (до 2005 року) вийти на фінансування потреб армії в розмірі не менш як 3 відсотки від ВВП, як це передбачено Законом «Про оборону». В поточному році цей відсоток становить лише 1,32.

А щодо поповнення і модернізації технічного арсеналу ВС України, то згідно з бюджетом-2002 це питання наші військовики мають розв'язувати самотужки. Бо ще 1997 року військове відомство, до речі, з власної ініціативи, розробило і втілило в життя Концепцію економічної і господарської діяльності ЗСУ. За цей час армійці довели, що цілком можуть заробляти самі, тому й було наказано їм нинішнього року отримати мільярд (!) гривень цією діяльністю і витратити його на закупівлю техніки і озброєння, на фінансування науково-дослідних і конструкторських робіт.

Після скнилівської трагедії можновладці країни зійшлися на думці, що фінансування війська потребує особливої уваги. Про це заявив Президент України. Ця тема обговорювалася на спеціальному засіданні Ради з національної безпеки та оборони. В результаті в проекті держбюджету-2003 ця задекларована політика жодним чином не відбилася.

Ольга ВАУЛІНА.

Терміново потрібні... рабині

«Для роботи за кордоном потрібні симпатичні дівчата». Такими та схожими оголошеннями пістрявіють сторінки багатьох бульварних газет та Інтернет-видань. Однак, як вважає начальник слідчого відділу Харківської обласної прокуратури Олег Годуєв, читати їх зазвичай слід так: «Терміново потрібні рабині сексу».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Обласна прокуратура розслідує гучну справу про торгівлю людьми як товаром кохання. Жертвами злочинців, за попередніми даними, стали п'ятеро дівчат, мешканок Харкова та інших регіонів України. Намагаючись знайти роботу за кордоном, вони зверталися за оголошеннями в газетах та мережі Інтернет. У результаті — потрапили до Західної Європи, але зовсім не як хатні робітниці чи офіціантки.

Якщо раніше злочинці намагалися вивезти «живий товар» далі від України, приміром, на Близький Схід, то нині такі оборудки здійснюють уже в близькому зарубіжжі чи навіть у самій Україні. І протиставити цьому ганебному для країни явищу практично нічого. Прекрасна половина збіднілої країни дедалі частіше потрапляє до тенет міжнародних торговців живим товаром цілком свідомо, не маючи можливості на батьківщині знайти роботу і гідну винагороду за неї.

Микола КОСИЙ.

Харків.

Волинський делікатес — у дефіциті

Побувати на Волині і не поласувати ніжним, жирним м'ясцем копченого, смаженого або тушкованого вугра — вважайте, дарма згаяти час. Це змієподібна вертка диво-риба здавна є візиткою чи ж бо «волинською валютою».

Жодне ділове відрядження і візити поважних столичних гостей не обходяться без вугрового презенту. Нагулює жир ця риба лише у блакитних глибинах мальовничих Шацьких озер, де виграє високими хвилями найбільше в державі озеро-красень Світязь.

Тому серед мешканців цього краю багато таких, кого збуди хоча б серед ночі, то й продадуть вам волинський делікатес. За кіло живого вугра беруть порівняно недорого — 35—40 гривень. А ось за копченого ціна сягає сотні-півтори. Що дивує: попри таку дорожнечу попит на вугрів залишається високим. Отож ними торгують на березі курортного Світязя, у місті залізничників Ковелі, на міжнародному митному автопереході «Ягодин», у шикарних ресторанах Луцька і навіть Києва. Продавців не бракує, бо тутешня браконьєрська махіна працює безвідмовно. Щоправда, до певної межі, адже з року в рік запаси «волинської валюти» тануть, як сніг на весні.

Вугор, як то кажуть, не тутешньої риби ікринка. Припливає на Волинь за тисячі кілометрів із Саргасового моря. Тут виростає, живе років з 10—15. А потому вирушає в небезпечну зворотну подорож, щоб у глибинах Атлантичного океану, єдиному місці у всьому світі, віднереститися і загинути. А новонароджені мальки знову-таки через Західний Буг і Дніпро-Бузький канал потрапляють до прісноводних водойм краю. Затяті рибалки Волинського Полісся здавна ласували смачною диво-рибою, яку ловили в Західному Бузі, Стоході, Прип'яті і лісових озерах. Проте промисловий вилов вугра розпочався в 70-х роках минулого століття, коли вперше тутешні озера зарибнили купленими у Франції за валюту мальками. Останню і найбільшу партію — понад сім з половиною мільйонів штук — запустили 1983 року. Саме тоді з волинських озер виловлювали близько десяти тонн вугрів на рік. Однак відтоді мальків до водойм не запускали. І волинський делікатес почав невпинно зникати. Вже 1994 року місцевим рибогосподарникам дозволили виловити зі Світязя лише 12 центнерів вугра, Пулемецького — 3 центнери, Люб'язя — всього півцентнера.

Нині промисловий вилов диво-риби взагалі не ведуть. Щоправда, зменшення запасів вугрів відбулося на тлі загальної невтішної картини з рибою в поліських озерах. Ще кільканадцять років тому рибалки Шацького рибгоспу виловлювали з блакитних перлин понад 120 тонн риби. Але її запаси так швидко біднішають, що скоро тутешні господарники навіть не одержали дозвіл на промисловий вилов. Причинами рибного зубожіння є: надмірне захоплення господарства рибним промислом, масове браконьєрство, бездумна меліорація, яка скоротила площі нерестовищ і кормову базу мешканців водойм. Проте найбільшу шкоду рибним запасам завдав... саме вугор. Адже волинський делікатес — хижак, який знищує всі основні види риб. Під час нересту плотви, ляща, окуня диво-риба випливає на мілководдя і поїдає їхню ікру. Вдало полює й на дорослу рибу. Одне слово, погано вживається з аборигенами тутешніх водойм. Тому нагальна потреба відтворення запасів вугра через зарибнення надто дорогими мальками зустріла спротив.

З одного боку, місцеві рибалки, а надто тутешнє поліське населення заради, власне, своїх прибутків та іміджу краю обома руками за відновлення запасів диво-риби. З другого, іхтіологи й господарники, зважаючи на дорожнечу мальків і зажерливість вугра, не вбачають у цьому потреби. Та головне, на їхню думку, вугор самовідтворюється, так би мовити, природним способом. Припускають, що мальок самостійно дістається Світязя й інших озер через підземні річки, що сполучені не лише з Західним Бугом, а й Балтійським морем. Підтвердженням є те, що дедалі частіше рибалки ловлять вугриків, в яких ще «молоко на губах не обсохло». І це без жодного зарибнення. Отож найдієвішим розв'язанням проблеми є суворий контроль за виловом волинського делікатесу, за яким полює ціла армія браконьєрів. Як розповів колишній мешканець Шацька Василь К., який щоліта промишляє на Світязі, за сезон він ловить майже 100 — 150 рибин. «Я не один, нас — сотні», — виправдовується браконьєр. Тому до збереження вугрів варто ставитися комплексно, всім разом: і рибінспекції, і міліції, і працівникам Шацького національного природного парку. Схоже, тільки за таких умов нащадки знатимуть цю диво-рибу не лише з книжок та старих газетних публікацій.

Роман ЖИЖАРА.

Волинська область.

АКТУАЛЬНО

■ *Львів*

ЛАЗи поїдуть до Угорщини

Можливо, невдовзі наші ЛАЗи з'являться на вулицях угорських міст. Угорщина зацікавилася надвеликими ЛАЗами на виставці, що проходила в місті Кестхей в рамках конференції перевізників. На ній львів'яни представляли дві моделі своїх автобусів — великої (ЛАЗ-52528) і особливо великої (ЛАЗ-А291) місткості, призначені для перевезення пасажирів на міських маршрутах.

Угорських перевізників приваблює і вартість львівських автобусів, яка вдвічі нижча від нових міських моделей «Ікарусів», і комплектація угорськими деталями, що значно полегшить ремонт. Вони мають намір використовувати львівські автобуси на окраїнних міських маршрутах.

■ *Хмельницький*

Наблизитись до народу по-римськи

Нова інституція уповноважених працюватиме в семи мікрорайонах Кам'янця-Подільського. Міський голова Олександр Мазурчак зрозумів, що він не в змозі самотужки впоратися з чималим міським господарством.

Тепер кам'янчанам не доведеться з дрібними проблемами, які можна вирішити на місці, звертатися до міськради. А там щодня отримують щонайменше 20 скарг.

Усі сподіваються, що влада наблизиться до народу.

Уповноважених голів назвали префектами. Префектурами стануть відремонтовані пункти охорони громадського порядку, де досі працювали дільничні інспектори міліції, які будуть «правою рукою» кожного префекта.

Нині конкурсна комісія зустрічається з претендентами на відповідальні посади префектів.

Віра ШПИЛЬОВА.

■ *Черкаси*

Водій не завжди «крайній» у черзі за справедливістю

Нарікання на суспільні негаразди сьогодні лунають звідусіль: лікують погано, вчать безперспективно, будують повільно... На тисячі питань одна відповідь — бракує коштів.

Нещодавно до редакції надійшов лист Миколи Ткаченка з міста Сміли Черкаської області.

«Підійшовши до віконця нашої автостанції, — пише пенсіонер, — подав посвідчення інваліда другої групи, щоб купити квиток до Черкас, та замість нього отримав відповідь касира:

— Пільги скасовано.

— Ким і коли?

Кивком голови жінка показала в бік пожовклого папірця поряд з розкладом руху автобусів...

В оголошенні адміністрації АТП йшлося, що у зв'язку з відсутністю договору на пасажирські перевезення за маршрутом станція Шевченка — Черкаси та браком коштів на покриття збитків пільгові перевезення відмінено.

Чи мають право місцеві транспортні підприємства відмовлятися від «пільговиків»?».

За відповіддю «ГУ» звернувся до начальника відділу координації перевезень Державного департаменту автомобільного транспорту **Миколи КРАСНОВСЬКОГО**:

— Перевезення пільговиків здійснюється на договірній основі між органами місцевої влади та перевізниками. В угодах обумовлюються напрямки та кількість маршрутів. Однак місцевий бюджет часто не може «витримати» ці витрати, тому перевізники відмовляються від таких рейсів.

Сподіваємося, розроблений закон про адресну допомогу розв'яже проблему таких перевезень. Людина, яка не часто користується транспортними послугами, зможе витратити надані кошти на інші потреби.

Проте, як зазначають у Міністерстві транспорту, люди сумніваються в позитивному вирішенні питання адресної дотації. Зауважимо, що право на пільгові перевезення певних категорій громадян гарантовано статтями 24 законодавчих актів.

Обурення нашого читача цілком зрозуміле. Набагато складніше сприйняти нинішні ринкові правила гри. Не тільки пенсіонерам.

Ірина БУЛАНЕНКО.

■ *Київ*

Фарбований Лис, одноногий Півпівник та інші

Пам'ятаєте Немолодого Джентльмена з казки про Мері Поппінс? Ну, того, що захоплено читав дитячу книжку й казав: «Розумієте, я щойно її купив. Коли був маленьким, завжди хотів прочитати цю книжку, але дорослі весь час читали її самі. А тепер, коли маю свій примірник, я нізащо з ним не розлучуся!».

Мабуть, не до казок було дорослим дядям у роки мого дитинства. Тому вони так і не спромоглися зібрати докупи українські літературні казки. Книжка з такою назвою вийшла лиш тепер (видавництво «Дніпро», серія «Бібліотека школяра»). Отже, чимала цінність зазначеного видання в тому, що воно — перше.

Тут зібрано твори 34 авторів двох минулих століть. Поруч з усім нам пам'ятними «Фарбованим Лисом» Івана Франка, мініатюрами Василя Сухомлинського, «Казкою про Правду та Кривду» Панаса Мирного читач побачить і менш відомі. Такі, як «Гішпанська дітська казочка» Пантелеймона Куліша про одноногого Півпівника, покараного «за те, що було неслухняне, що високо неслося і всім тільки пакість робило».

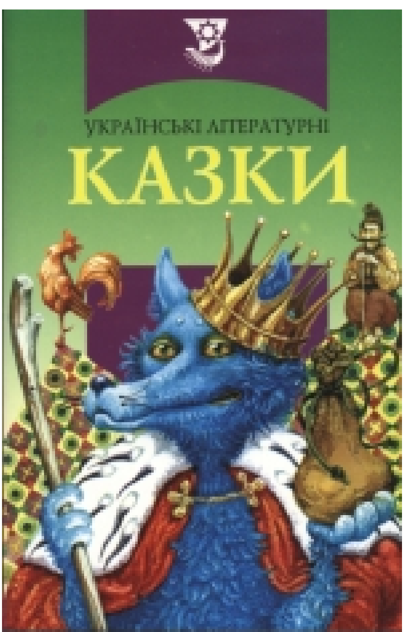

Або віршовані казки Павла Тичини, Богдана Лепкого, Олександра Олеся, Василя Симоненка.

Особисто для мене відкриттям стали прозові «Казка про щастя» і «Король» Максима Рильського. Це навіть і не казки, а чарівні легенди-притчі з кінцем, зовсім не схожим на звичний американський хепі-енд.

Кажуть: нинішні діти вкрай прагматичні. Нащо їм ті казочки? Хіба що для шкільної програми. Але ще кілька десятиліть тому Рильський зауважив: «Я добре знаю, що читачі тепер занадто тверезі, аби слухати наївну казку. Але в мене є надія, що, може, чиємусь молодому, недавно розбудженому і тому не забрудненому тверезим розумом серцеві вона щось і промовить. Така, власне, надія і є причиною того, що я пускаю в світ свої питання».

Оксана ЧИСТА.

ПОЛІТИКА

А на Дніпропетровщині — похмуро

РЕГІОН: ПОЛІТИЧНИЙ СПЕКТР

Стрілок так і не перевели

На останніх парламентських виборах у Дніпропетровській області за партійними списками перемогу святкували комуністи. Вони набрали тут майже 32 відсотки голосів. Але й блок Віктора Ющенка, Соцпартію та Блок Юлії Тимошенко область не підвела. Якщо врахувати, що на Дніпропетровщині чотиривідсотковий рубіж подолали і прихильники Наталії Вітренко та «Команда озимого покоління», можна цілком певно говорити хоч і не про однорідну, однак зрозумілу і очевидну політичну орієнтацію населення області. Блок «За єдину Україну!» зібрав 11,4 відсотка голосів.

«Але зовсім інша ситуація в одномандатних округах, — негайно прокоментував фінал виборчих перегонів і голова обласної держадміністрації Микола Швець. — Тут переконлива перемога за блоком Володимира Литвина. Чому так сталося — тема окремої розмови».

Справді, в 15 із 17 мажоритарних округів області, врешті-решт, було обрано «заєдинщиків». І парадоксів тут більше, ніж треба. Західний Донбас майже нарівні з комуністами підтримав Блок Юлії Тимошенко, одначе в одномандатному окрузі басейну без особливих проблем гору взяв висуванець блоку «За єдину Україну!».

І мирного життя не виходить

Та вибори давно позаду, а місцеві соціологи чомусь не квапляться сьогодні опитувати народ, яка його реакція на ті процеси, котрі почали тим часом відбуватися в регіоні. Не претендуємо на повну точність своїх результатів, втішаємося лише тим, що звертались до всіх прошарків населення обласного центру і трьох сільських районів. Тільки кожен п'ятий «нічого не мав чи не хотів казати поганого проти нинішньої влади». Трохи більше за різними мотивами відмовилися відповідати на наші запитання. А 58 відсотків в один голос стверджували, що і виконавча, і судова та самоврядна влада на місцях «прогнили далі нікуди» —не бачать і не чують, як стогне «сотні разів скривджений та обікрадений ними народ».

Семеро з десяти або вже забули про існування Народно-демократичної партії в регіоні, або вважали, що вона давно трансформувалася в іншу — в ту саму «За єдину Україну!», скажімо, чи «Трудову Україну».

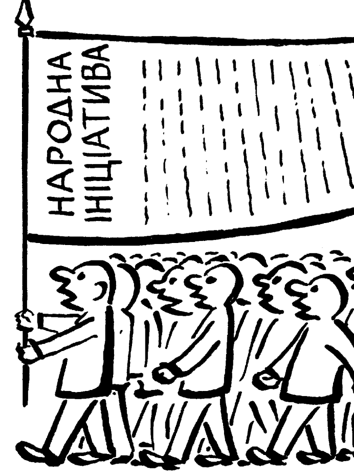

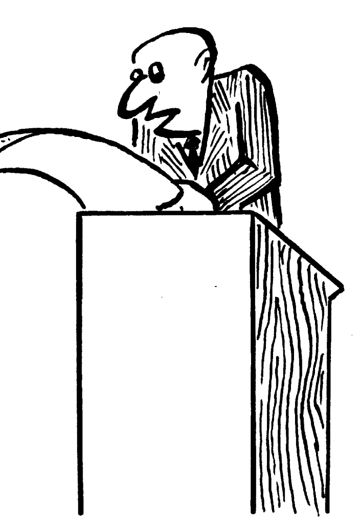

Мал. Василя ФЛЬОРКА.

Якщо хочете, то й комуністична партія серед опитаних не витягла на ті тридцять відсотків, які вона набрала тут на виборах. Помиляється той, хто думає, що чимала частка дніпропетровців усе ще воліє вороття минулого.

Нарада обласного «активу» зазначила, що «напруження в суспільстві вносить винятково боротьба між деякими амбітними і безвідповідальними політиками високого рангу»? Адже в самій області політичне протистояння загострилося набагато раніше за відомі виступи опозиції. У регіоні зареєстровано 88 обласних організацій різних партій. І якщо раніше подейкували, наче більшість із них без своїх структур на місцях і без щільних шеренг «бойових штиків», то нині вочевидь так не скажеш. В області діє майже 300 міських та понад 400 районних осередків цих 88 партій. І за найскромнішими або, навпаки, «нескромними» підрахунками, разом вони об'єднують 175 тисяч активістів. Та тільки десять із зареєстрованих партій виявили цього року бажання брати участь у заходах тижня консолідації.

Мало того, обласні осередки Українського Народного руху, партії «Реформи і порядок» та інших зі складу Блоку Віктора Ющенка «Наша Україна», а також «Батьківщина» і Соцпартія вкупі з обласним відділенням ВГО «Громадський контроль» оголосили і про свій вихід з політради облдержадміністрації.

Відбувся Форум демократичних сил Дніпропетровщини, який заявив, що «оздоровлення ситуації в країні та області потребує негайної радикальної зміни системи влади і кадрового її оновлення». Навіть руйнування «тоталітарної системи всебічного нагляду над суспільством, яка зводить демократичні інститути до рівня театральних декорацій». Є в заяві і суто місцеві вимоги.

А 16 вересня не менш як п'ять тисяч осіб вивели на майдан перед приміщенням обласної держадміністрації організатори акції громадянської непокори «Повстань, Україно!». Мало це чи багато? Скажемо одне: після тутешньої кількарічної давності шахтарської «облоги» цей майдан такого не знав і не бачив.

Кадри, які вирішують тепер не все

Дніпропетровська область ніколи не забуває, що вона здавна була і, відтак, має залишатися «кузнею кадрів — державних діячів та політиків». Тому, до речі, вустами нинішніх її керманичів і образилася, що координатори блоку «Наша Україна» — який так гаряче підтримало чимало виборців Дніпропетровщини — «у прохідну частину свого партійного списку не ввели жодного представника області». Та й за списками інших партій вперше зовсім мало дніпропетровців потрапило до парламенту». «То чи не перетворюється наш регіон, — лунає й лунає тепер тут, наче риторичне запитання, —на електоральне пасовище для «чужих» політиків, яким інтереси області байдужі»?

І нікому не спадає на думку поміркувати, а чому так сталося? Ті, хто отримав депутатські мандати в четверте скликання Верховної Ради переважно за списками блоків «За єдину Україну» та Юлії Тимошенко, — ще вихованці часів Павла Лазаренка. Це факт. Це правда, від якої нікуди не дітися. Як і від того, що на Дніпропетровщині насправді Лазаренка досі згадують не лише злим словом. Згодні, кажуть, що жадібність Павла підвела.

Не знаємо, що каже офіційна статистика, а наші власні спостереження свідчать: половина економіки як працювала, так і працює в тіні. І це — мінімум. З усіма наслідками фінансових та інших зловживань, пов'язаних з розкраданням коштів, які з цього випливають.

Уже цими днями в області провели велику нараду з розвитку малого та середнього бізнесу. Звичайно, що з метою його заохочення.

Ми в кулуарах поспілкувалися з підприємцями та бізнесменами. Висновки такі: і для малого та середнього, і для великого бізнесу Дніпропетровщина — благодатний край. І те, чого тут уже досягли, далеко не межа. Дарма, приміром, область хвалиться, що он поліці і вітрини продуктових магазинів аж тріщать і уже нічим не відрізняються від зарубіжних маркетів і супермаркетів. А майже вся продукція в них — місцевого виробництва. Та якщо завтра почнуть вчасно і — головне! — достойно платити за їхню працю, післязавтра в регіоні настане дефіцит продуктів харчування! Самі ж підприємці та бізнесмени потерпають від того, що працювати їм доводиться «не в правовому полі, а під контролем місцевих органів влади, котрі діють на власний розсуд і сенс».

Про все, що ми тут пишемо, в місцевих газетах не прочитаєте. Або певні фінансово-промислові клани, які не збираються, звісно, сваритися з владою. Усіх, хто не з нами, лай і топчи, а тих, хто з нами, — не смій. Якщо деякі ЗМІ й чіпають реальні неподобства, то обережно. Як ото колись за радянських часів, що є ще «окремі й поодинокі недоліки». Насмілювалася обласна народна газета «Зоря» хоч вряди-годи узагальнювати ці «окремі й поодинокі недоліки», так у надрах обласної держадміністрації було підготовлено «бумагу», яка ще до перевірки, але вже за її наслідками пропонувала замінити головного редактора. «Зорі» нічого не залишалося, як самій себе захищати.

Опозиційна ж преса в регіоні майже поза законом. Зокрема, газета «Лица», яка презентує інтереси Соцпартії, друкується де завгодно, тільки не на Дніпропетровщині. Місцеві друкарні відмовляються, бо хай тільки спробують! Чи не тому, що інтереси простого народу, зокрема сільського, в регіоні ніхто друкованим словом не захищає, і третій місяць видає винятково для виборців сорокового округу — а це п'ять сільських районів — газету «Селянська правда» народний депутат Олег Царьов. Дійсно правдива газета. І гостра та войовнича. Обіцяє наступного року стати обласною. Але це лише початок.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровськ.

ОФІЦІЙНО

Постанова Верховної Ради України

Про проведення парламентських слухань у жовтні та листопаді 2002 року

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Провести 23 жовтня 2002 року парламентські слухання з порядком денним: "Про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО".
2. Провести 20 листопада 2002 року парламентські слухання з порядком денним: "Про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом".
3. Комітетам Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції, у закордонних справах та з питань національної безпеки і оборони разом з Кабінетом Міністрів України забезпечити підготовку і проведення зазначених парламентських слухань.
4. Запросити Президента України, членів Уряду України, інших керівників органів виконавчої влади, фахівців наукових та консультативних установ, представників громадськості до участі у парламентських слуханнях.
5. Національній телекомпанії України та Національній радіокомпанії України за участю Інформаційного управління Апарату Верховної Ради України забезпечити пряму трансляцію парламентських слухань на загальнонаціональному телеканалі УТ-1 та загальнонаціональному радіоканалі УР-1.

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ, 12 вересня 2002 року.
№126-IV.

Постанова Верховної Ради України

Про "День Уряду України" у грудні 2002 року

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Провести "День Уряду України" у Верховній Раді України 10 грудня 2002 року з порядком денним:
"Інформація Кабінету Міністрів України про діяльність Уряду щодо розробки державної стратегії відродження і підтримки власного виробництва та розвитку високих наукоємних конкурентоспроможних технологій: електронної галузі, виробництва транспортних засобів (літако-, автомобілебудування тощо), машино- і приладобудування, засобів систем інформації і керування зв'язку (комп'ютерні технології, телекомунікації, автономні системи та радіосистеми навігації (наземні і космічні), енергозберігаючі технології на основі функціональної та силової електроніки тощо як найважливішої умови зростання добробуту населення та досягнення Україною статусу розвинутої країни".
2. Кабінету Міністрів України визначити доповідачів, підготувати аналітичні та довідкові матеріали з даних питань і подати їх для вручення народним депутатам України 3 грудня 2002 року.
3. Комітетам Верховної Ради України з питань промислової політики і підприємництва, з питань національної безпеки і оборони, з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій разом з іншими заінтересованими комітетами узагальнити пропозиції народних депутатів України і матеріали, які будуть подані Кабінетом Міністрів України, підготувати співдоповіді та проект постанови Верховної Ради України із зазначених питань.

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ, 12 вересня 2002 року.
№125-IV.

Закони, яких чекають–2

МОНІТОРИНГ

«Голос України» продовжує вивчати думки читачів щодо законодавчої діяльності Верховної Ради. Нагадаємо: наші власні кореспонденти у регіонах України просять відповісти передплатників газети на два запитання:

1. Який найважливіший закон прийняла Верховна Рада останнім часом?
2. Який найважливіший закон ВР повинна прийняти найближчим часом?

Цього разу опитування проводилося в Автономній Республіці Крим, Житомирській, Кіровоградській та Луганській областях.

Як свідчать результати моніторингу, наші громадяни не вельми політизовані і не дуже стежать за змінами у законодавстві. Такого висновку доходиш передусім через значну кількість читачів, які або не знають жодного закону, прийнятого за останній рік Верховною Радою, або називають ті, що прийнято ще на зорі становлення незалежності нашої держави, або ті, над якими триває робота у парламенті четвертого скликання.

Показово: кількість тих, що не змогли назвати жодного закону, прийнятого народним депутатами за останній час у різних регіонах, коливається від 11 (у Кіровоградській області) до 20 відсотків (у Луганській). У середньому ж не назвали бодай одного найважливішого — з точки зору читачів — закону близько 15 відсотків наших читачів.

Понад 55 відсотків зазначили такі важливі законодавчі акти, як Конституція України (нагадаємо її прийняли 28 червня 1996 року), про засоби масової інформації, про освіту, про боротьбу з корупцією та низку інших, прийнятих ще народними обранцями першого і другого скликань.

1. Респонденти, які змогли дати точнішу відповідь на перше запитання, — близько третини — на перше місце поставили Земельний кодекс. І в цьому нічого дивного. Бо одні вважають цей документ панацеєю від усіх проблем у сільському господарстві, другі — що продаж землі обернеться закріпаченням селянина і втратою незалежності нашої держави. (Проте подібні думки висловила значна меншість із тих респондентів, які назвали передусім Земельний кодекс. Переважна більшість усе-таки переконана, що власність на землю дасть можливість заново сформувати виробничі відносини на землі, зацікавить селянина до високопродуктивної праці.)

Позитивним кроком у формуванні цивілізованої правової системи нашої держави п'ять відсотків опитаних назвали прийняття нового Кримінального кодексу разом із законом про судоустрій. Вони висловлюють сподівання, що це дасть можливість грунтовніше захищати права громадян від свавілля чиновників та місцевих «князьків», які не гребують нічим, дбаючи винятково про власні інтереси.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Власне, ця думка — про посилення можливостей захисту прав громадян — лунала і у відповідях на друге запитання нашої анкети. І це не дивно, оскільки нашим кореспондентам часто-густо доводиться виїжджати у регіони на прохання читачів, які шукають захисту своїх прав у нашої газети.

2. Щоправда, безумовним лідером очікування наших читачів є податкова реформа. Напевне, розмови про те, що вкрай необхідно прийняти новий Податковий кодекс, уже встигли набити оскому в багатьох, і не лише політиків чи бізнесменів. Тим паче чинне фіскальне законодавство, особливо щодо оподаткування заробітної плати, гальмує будь-яке прагнення громадян до чесних прозорих заробітків. Отож дві третини опитаних переконані, що нинішній склад Верховної Ради повинен перейти від розмов до діла і вже до кінця поточного року, нарешті, прийняти Податковий кодекс.

Ще одна проблема, яка, на думку 20 відсотків респондентів, має бути законодавчо вирішена найближчим часом, — підтримка і сприяння розвиткові малого й середнього бізнесу.

Понад 15 відсотків очікує, що народні обранці нинішнього скликання приймуть закон, за яким мінімальна зарплата була б не нижчою законодавчо визначеного прожиткового рівня.

Серед першочергових законопроектів, яких очікують наші громадяни, називали реформу політичної системи (цього прагне кожен десятий опитуваний), а також закони про імпічмент Президенту (близько 7 відсотків опитаних), про повернення заощаджень, про вибори на пропорційній основі. Чекають респонденти і внесення змін у законодавство про місцеве самоврядування, про підтримку вітчизняного книговидавництва, реформу Збройних Сил України та деякі інші.

Володимир КОРОЛЮК.

ГЛОБУС

Гондурас не хвилює. Є інші проблеми

КОМЕНТАР МІСЯЦЯ

Нинішній вересень видався врожайним на візити керівництва нашої країни за кордон. У відносинах з Європою та США спостерігалося напруження (про нього нижче), а тому Президент України і глава МЗС активно розширювали зовнішньополітичні горизонти.

Усе почалося з Африканського континенту: в Йоганнесбурзі Леонід Кучма та Анатолій Зленко брали активну участь у Всесвітньому саміті із сталого розвитку. А завершилося вояжем Міністра закордонних справ країнами Латинської Америки.

Але навіть підписання протоколу про встановлення дипвідносин з Гондурасом і найсерйозніші наміри стосовно співробітництва з Кенією та Сенегалом аж ніяк не відволікли Київ від головного — євроінтеграції України. Про неї, рідну, йшлося і в Давосі, і в Зальцбурзі.

Щодо цієї зовнішньополітичної теми номер один, то мені дуже сподобалося недавнє одкровення одного з українських політиків на зустрічі з делегацією німецько-українського форуму: «Ми стільки енергії витрачаємо на те, аби довести Європі та США наші євроінтеграційні устремління, що на конкретні кроки до заповітної мети сил уже не залишається». Втім, дуже навіть кроком на шляху до об'єднаної Європи можна вважати запровадження інтенсивного вивчення іноземної мови в українських школах. Про це 1 вересня з гордістю заявив Прем'єр-міністр України Анатолій Кінах. Ну, а про те, що для реального втілення цієї грандіозної програми бракує вчителів, у світлий і радісний День знань намагалися не згадувати... В школах, однак, бракує не тільки вчителів іноземної. З викладачами російської мови також проблеми. Приміром, в одній із шкіл Солом'янського району столиці цей предмет у сьомому класі геть скасували. Мабуть, вирішили: якщо діти і так розмовляють російською, то навіщо гаяти час на її вивчення? Тим паче що для євроінтеграції вона не дуже й потрібна.

Фото Валерія СОЛОВЙОВА (УНІАН).

Для неї потрібне дещо інше. Але ж, зрештою, не все одразу! Українська політична еліта за десять років і так уже збагнула чимало: навчилася не плутати Євросоюз з Радою Європи. Щоправда, при цьому, як з'ясувалося недавно на зустрічі з делегацією Парламентського комітету Європейської асоціації вільної торгівлі, українські політики поки що ще плутають договір про торгово-економічне співробітництво з договором про вільну торгівлю... Але ще трішечки, і з'являться сили, які безпощадно висмоктують болісні переговори з недовірливим Заходом. Тоді вже ми зробимо крок у Європу. Ногу ж бо вже занесли. Але кінець вересня підніс дуже й дуже гірку пілюлю. Успішне карибське турне глави зовнішньополітичного відомства було несподівано перервано. Постала потреба терміново з'ясувати відносини із США, в яких, за їхніми заявами, з'явилися докази незаконного продажу Україною зброї Іракові.

Що ж, якщо для нас тема номер один — євроінтеграція, то Штати нині цікавить лише Ірак. Річниця трагічних подій 11 вересня пройшла на тлі активних дебатів про необхідність воєнного вторгнення до цієї країни та повалення режиму Саддама Хусейна. Мало того, теракти в Нью-Йорку і Вашингтоні, як з'ясувалося, було задумано давним-давно, щоб помститися США за бомбардування Іраку...

На нинішньому етапі Вашингтон активно збирає компромат на Багдад для ООН, щоб переконати Раду Безпеки в тому, що Ірак — гніздо тероризму та загроза людству. Потрапила під роздачу й Україна.

Розмови про незаконну торгівлю Києва зброєю не новина. З упертою постійністю український МЗС відкидає ці обвинувачення. При цьому одні аналітики кажуть, що не буває диму без вогню, а інші вважають, що в такий спосіб «хтось» розправляється з нами, як з конкурентами, і нацьковує стратегічних партнерів на Україну. Хто з них має рацію, покаже найближчий час. А поки що, попри заяви американців про наявні у них докази, українське керівництво продовжує наполягати на своїй непричетності. Так, Міністр оборони України Володимир Шкідченко заявив про цілковиту безпідставність обвинувачень нашої країни в продажу Іракові систем «Кольчуга». Голова Верховної Ради Володимир Литвин назвав «політичними іграми» обвинувачення на адресу України. А сам Президент Леонід Кучма на зустрічі з народними депутатами від опозиції запропонував створити парламентську слідчу комісію з розслідування фактів можливого нелегального продажу зброї. Втім, для того, щоб розставити всі крапки над «і», до США і вирушив цього тижня Зленко.

А поки що позиція офіційного Києва залишається старою: Україна готова надати всю інформацію й відкрита для перевірок компетентними уповноваженими міжнародними організаціями, зокрема й експертами в цьому питанні зі США.

Ризикну припустити, що в жовтні українське керівництво менше буватиме за кордоном і повернеться обличчям до країни. Крім того, від євроінтеграції на початку місяця нас дещо відволікатиме візит Президента Росії Володимира Путіна, який разом зі своїм українським колегою планує відсвяткувати ювілей Дніпрогесу, та саміт СНД у Кишиневі, як завжди наповнений черговими розмовами та «размышлизмами» про потребу створення зони вільної торгівлі країн Співдружності.

Головне — не втратити рівноваги!

Яна ОСАДЧА.

КАЛЕЙДОСКОП

На вагу креветок

Норвезький футболіст Кеннет Крістенсен достроково перервав свій контракт з клубом третього дивізіону «Віндб'ярт» і перейшов до конкуруючої команди «Флой». Як компенсацію новий клуб Крістенсена віддасть його попереднім господарям майже 77 кілограмів креветок. Приблизно стільки важить сам Крістенсен. Керівники обох команд заявляють, що цілком задоволені укладеною угодою.

У тихому болоті...

У північній Флориді цей 11-футовий алігатор відкусив руку чоловікові. Цікаво, що нещастя сталося не на річці, наповненій цими монстрами, а у тихій заводі з мелодійною назвою Лілій. Після інциденту працівникам місцевої міліції алігатора довелося знешкодити.

Щедрість банку безмежна

Банк надав 92-річній Маргарет Коул кредит у сім тисяч доларів для купівлі будинку на 30 років. «Дуже люб'язно з їхнього боку, що вони наважилися дати мені гроші, — каже сама місіс Коул. — Я думала, що вони вважатимуть мене надто старою і була вражена. Мені завжди хотілося купити будинок, але аж ніяк не чекала, що колись зможу собі це дозволити. І ось, через стільки років, це нарешті сталося».

Мир, що обернувся другою світовою

Виникнення війн — це завжди історичний процес, який своїм корінням сягає в близьке чи далеке минуле.

У Мюнхені 29—30 вересня 1938 року прем'єр-міністр Великої Британії Невіл Чемберлен, прем'єр-м ін стр Франції Едуард Даладьє, фашистський диктатор Німеччини Адольф Гітлер і фашистський диктатор Італії Бенуто Муссоліні уклали угоду. Вона передбачала відторгнення від Чехословаччини та передачу Німеччині Судетської області, а також задоволення територіальних претензій до Чехословаччини з боку уряду Угорщини та Польщі. Цей документ у книгах з історії здобув назву «Мюнхенська угода», і історики вважають, що вона сприяла розв'язанню другої світової війни.

Події, які безпосередньо передували підписанню Мюнхенської угоди, мають такий вигляд: маневри англо-французької дипломатії, аби виправдати перед громадською думкою плановану оборудку з Гітлером і спроби змусити Чехословаччину до капітуляції; заколот судетських німців 13 вересня, придушений збройними силами Чехословаччини; Берхтесгаденське побачення 1938-го, під час якого Чемберлен, у принципі погодившися з вимогами Гітлера про передачу Німеччині прикордонних чехословацьких територій, лише висловив прохання не розпочинати бойових дій (15 вересня).

У момент найвищої напруженості Муссоліні порадив Гітлерові скликати чотиристоронню нараду з метою залагодити всі проблеми, що постали. Погодившись на цю пропозицію, Гітлер виступив 26 вересня на масовому мітингу в Палаці спорту в Берліні з промовою. Він запевнив Чемберлена і весь світ, що коли проблему судетських німців буду розв'язано, він не висуватиме подальших територіальних претензій в Європі: «Ми наближаємося нині до останньої проблеми, яка потребує свого розв'язання. Це остання територіальна вимога, котру я висуваю перед Європою. 1919 року три з половиною мільйони німців було відірвано від своїх співвітчизників групою божевільних політиків. Чехословацька держава виросла із жахливої брехні, і ім'я цього брехуна — Бенеш». Чемберлен утретє відбув до Німеччини, в Мюнхен, просто молити Гітлера про мир. Він писав: «Я хотів ще раз спробувати зробити це, бо єдиною альтернативою ставала війна».

Радянський Союз і Чехословаччину не було допущено на переговори. Чемберлен та Даладьє прийняли умови Гітлера і спільно вчинили тиск на чехословацький уряд. Текст угоди, яку було складено 29 вересня, підписали наступного дня. Угода передбачала передачу Гітлеру терміном з 1 до 10 жовтня 1938 року Судетської області Чехословаччині (з усіма спорудами і укріпленнями, фабриками, заводами, запасами сировини, шляхами сполучення тощо), задоволення коштом Чехословаччини протягом трьох місяців територіальних претензій Угорщини та Польщі, «гарантію» учасниками угоди нових кордонів Чехословаччини проти неспровокованої агресії (вторгнення в Чехословаччину німецьких військ у березні 1939-го виявило фальшивий характер цих «гарантій»). 30 вересня чехословацький уряд прийняв без згоди Національних зборів мюнхенський диктат. Чемберлен, повернувшися до Лондона, радісно заявив в аеропорту, розмахуючи текстом угоди: «Я приніс мир нашому часу». Вражений такою політикою потурання агресорові Вінстон Черчілль сказав: «Я нагадаю тому, хто хотів би не помітити чи забути, але що, однак, доводиться констатувати, а саме — ми пережили всезагальну і очевидну поразку, а Франція зазнала ще більше, ніж ми... І немає жодних підстав сподіватися, що цим усе закінчиться. Це лише початок розплати. Це лише перший ковток із гіркої чаші, що її запропонують нам з дня на день, якщо не настане неймовірне відновлення морального здоров'я і військової могутності, якщо ми знову не оговтаємося і не зробимо ставку на свободу, як це було раніше».

Мюнхенська угода засвідчила, що умиротворити агресора не можна, він завжди сприймає миролюбство за слабкість і нахабніє ще більше. Так і сталося. Уже в березні 1939 року Гітлер окупував усю Чехословаччину, а не лише Судетську область, потім уклав договір з іншим агресором — Сталіним — і ринувся на Польщу. Лише тоді — першого вересня 1939 року — демократичні країни Європи зрозуміли, з ким мають справу, і оголосили Гітлерові війну.

Підготувала Яна СТАДІЛЬНА.

КАЛЕНДАР

«Міс» під загрозою бойкоту

Конкурс «Міс Світу» в Нігерії, призначений на листопад, опинився під загрозою бойкоту. «Міс Швейцарія» Надін Вінченц заявила, що не братиме в ньому участі на знак солідарності з нігерійкою Аміною Лауаль, засудженою на батьківщині до смертної кари за адюльтер. Декотрі з претенденток на титул найкрасивішої дівчини світу раніше також пригрозили бойкотувати конкурс, якщо вирок стосовно Лауаль залишиться в силі. Згідно з інформацією, що надійшла до Швейцарії, так вчинили «Міс Бельгія», «Міс Данія», «Міс Норвегія» та «Міс Франція». Ісламський апеляційний суд у Фунтуді, на півночі Нігерії, підтвердив 19 серпня вирок, винесений 30-річній Аміні Лауаль. Її мають забити камінням. У березні Лауаль засудили до страти, коли вона зізналася, що чекає дитину, попри те, що розлучена.

На знімку: принципова Надін Вінченц.

ОГОЛОШЕННЯ

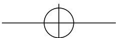

ОБ'ЄКТИВ

20 вересня. У Вінниці відкрито пам'ятник поетові-борцеві Василеві Стусу.

21 вересня. Хотин (Чернівецька область) відзначає 1000-ліття.

22 вересня. Діти колишніх партизанів, а нині вчителі — Олександр Бабій, Михайло Старовірець, Олексій Животовський — під час святкування Дня партизанської слави у Шабельнянському лісі, що на Вінниччині.

23 вересня. Офіційний візит Голови ВР Володимира Литвина до Російської Федерації.

24 вересня. До учасників акції «Повстань, Україно!» під стінами адміністрації Президента звертається один із лідерів опозиції Юлія Тимошенко.

25 вересня. У столичному Українському домі розпочався всеукраїнський зліт юних техніків, присвячений 75-літтю зародження технічної творчості дітей.

26 вересня. День голосування на сесії ВР. Чотири фракції — «Наша Україна», КПУ, СПУ, БЮТ — не беруть участі в голосуванні, доки парламент не розгляне питання про політичну ситуацію в країні.

Сім днів із життя країни очима наших фоторепортерів — Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА та Укрінформу.

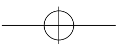

ГЕТЬМАНАТ

Актуальні роздуми над статтями з новітніх історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво» (К. «Генеза». З. «Прем'єр», 2002).

Князь Михайло Глинський.

Князь Дмитро Вишневецький — жертва турецького султана та істориків-сервілістів?

«Події, які призвели до початку Національно-визвольної війни, розгорталися досить буденно й непримітно» («Козаччина. Історія в особах. К. 2000). Читаєш таке в нинішніх виданнях наших істориків-науковців і мимоволі думаєш про глибину поширення в суспільній свідомості сервілізму — як наслідку двохсотлітнього (від 1782 р.), насильницьки нав'язаного російським царатом в Україні кріпосництва й остаточного знищення козацької Гетьманської держави, заснованої Богданом Хмельницьким (1648 р.), бездержавного існування нашого народу.

Якщо «буденно й непримітно», то виходить, що й повстання Богдана Хмельницького — явище випадкове у вітчизняній історії, а тим більше алогічне для російської (аргумент, що широко використовують політики-нездари — псевдозахисники сучасного україно-російського добросусідського співробітництва).

Справді, переддень української Національно-визвольної війни — 40-ві роки XVII ст. — був для Польщі десятиліттями спокою. Але якою ціною того було досягнуто?

***

Появу козацтва документально зафіксовано у XV столітті. Походження цього історичного явища залишається відкритим питанням для вітчизняних дослідників. Треба зауважити, що є понад сто версій і гіпотез про зародження на берегах Дніпра та в колишньому Дикому Полі — степу — хороброго патріотичного народу, який своєю боротьбою утвердив на південно-східних теренах Русі Київської нову державу — Україну.

Очевидно, єдине, що можна прийняти як апріорне (не потребує доказів) твердження: козацький рух — наслідок протистояння придніпровського люду намаганням завойовників (із заходу, півночі, сходу, півдня) загарбати землі відійшлої в минуле Русі Київської.

Могутнім сусідом України в ті часи була польська держава — Річ Посполита, яка мала одну з кращих у Європі армій. Разом зі своїм союзником Великим князівством Литовським поляки у другій половині XIV ст. захопили більшу частину півдня Русі, встановивши на українських землях жорстокий режим іноземного панування. З України насамперед вивозили зерно — товар, який у величезних кількостях поглинав європейський ринок, де панувало привезене відкривачами Америки золото.

1447 року польський король, він же й великий князь литовський Казимир IV, запровадив на українських землях кріпацтво.

Не меншою небезпекою для подніпрян були набіги кримських татар, які після розпаду Золотої Орди утворили свою півострівну державу — Кримське ханство (1479 р. Крим прийняв протекторат Туреччини). Чотири з половиною століть, починаючи від середини XV, кримчаки розоряли, палили міста й села, гнали в татарське та турецьке рабство людей.

***

Саме в цей час на зміну боярсько-дружинній еліті Русі Київської на історичну арену виходить козацько-старшинська. Те саме переживала й Польща. Про тодішню Річ Посполиту відомий український публіцист XVI ст. Station Оріховський зауважив: «Нарешті, рівністю поляк перевершив усі інші королівства: не маєш у Польщі ні князів, ні графів, ані жодних княжат — увесь народ і загал польського рицарства замикається оцим єдиним словом «шляхта».

Спроби Польщі поглинути Україну-Русь, як бачимо, супроводжувалися докорінними змінами в суспільній структурі у старих та нових державах — на зміну феодальній епосі йшла капіталістична. Не завжди ці зміни були позитивними, зокрема для України. Тодішній поет Мелетій Смотрицький у публіцистичному творі «Тринос» (1610) назвав втрати української еліти в антипольському протистоянні: «Де... значні руських князів роди, неоціненні сапфіри і безцінні діаманти — князі Слуцькі, Заславські, Збаразькі, Вишневецькі, Сангушки, Чарторийські, Пронські, Ружинські, Соломерецькі, Головчинські, Крошинські, Масальські, Горські, Соколинські, Лукомські й інші без ліку?..»

Велика частина української еліти ополячувалась (як пізніше, потрапивши під протекторат Московії, русифікувалася), але вважала, що Річ Посполита — це «моя держава», а Русь-Україна — «моя вітчизна».

У суспільній свідомості сильними були настрої втілити в життя ідею спадкоємності князівської України. Незважаючи на потужний польсько-литовський тиск, особливо після смерті 1340 року останнього києво-руського князя Юрія-Болеслава, київське князівство ще довго існувало й об'єднувало саме етнічні землі майбутньої України. Богдан Хмельницький ставив знак рівності між Україною та Руським князівством. Письменники й історики того часу наполегливо закликали сучасників: «Єднайтеся знову, матір рятуйте, о милі панове?»

***

Князь Дмитро Вишневецький (р. н. невідомий — 1563) належав до тих представників української еліти, яких надихало недавнє величне минуле краю й не полишало прагнення утвердити державність на берегах Дніпра. Такий висновок стає зрозумілішим, коли читаєш вітчизняні літописи: «Не губіть землі, яку придбали батьки й діди ваші трудом великим і хоробрістю!»

Французька дослідниця Ш. Лемерсьє-Келькеже, натрапивши в турецьких архівах на матеріали, що стосуються князя Дмитра Вишневецького, назвала його кондотьєром — найманцем. У цих словах відображено логіку XVI століття — часу, коли фактично всі справи, а тим паче міжнародні, вирішувала сила, насамперед військова. Тому закономірно, що в життєписах того чи іншого діяча читаємо про активні пошуки союзників для досягнення високої мети. Князь Дмитро Вишневецький тут — не виняток. Заради створення держави, спадкоємниці Русі Київської, він побував і в Польщі, і в Москві, і в Туреччині. Але наприкінці життя навіть під загрозою смертної кари відмовився перейти на турецьку службу.

З погляду сьогодення князь Вишневецький своїми намірами випереджав час, в якому йому випало жити. Нова держава на берегах Дніпра ніяк не могла зародитися в атмосфері жорсткого протистояння Швеції та Польщі з Московією, а двох останніх — з Туреччиною та її васалом, войовничим Кримом. Потрібне було майже ціле століття, щоб настав час Богдана Хмельницького, — на хвилі всеєвропейського процесу творення незалежних країн утвердити українську Гетьманську державу.

Не випадково Дмитро Вишневецький став жертвою радянських істориків, які сповідували «єдино правильну» версію про походження козаків, — це, мовляв, селяни, які втікали від панів-гнобителів, — і вітчизняних, й іноземних.

***

Князь — засновник Запорозької Січі — ніяк не вписувався в рамки історичної науки, заснованої на принципах класової ідеології.

Поява князя Вишневецького в Черкасах та Каневі — це повернення києво-руських князів з теренів Галицько-Волинського князівства на свою історичну батьківщину. Обіймаючи посаду Черкаського та Канівського старости, волинський князь розумів, що захистити свій край можна, поставивши на дорозі кримсько-турецьких завойовників військову силу, — він споруджує на дніпровському острові Мала Хортиця потужні укріплення. Крім того, здійснює походи на ворожі фортеці — Очаків та Ісламкермен.

Але цього, з'ясувалося, було замало. Потрібні союзники у протистоянні Османській імперії — грозі Європи. Польща не пішла на обіцяний союз, і Вишневецький стає союзником Івана IV Грозного. Проте і ця спілка виявилася нетривалою — московський самодержець відмовився продовжувати антитурецьку боротьбу. Польський король Сигізмунд II Август сприяв здійсненню походів на південь — в Молдавію. Цей похід був нещасливий для князя — він був поранений. На вимогу султана його доставили до Стамбула. Відмовившись служити туркам, Дмитро Вишневецький прийняв мученицьку смерть, оспівану в історичних народних піснях.

Ф. М. Вольтер (філософ-просвітитель, Франція, XVIII ст.): «Україна завжди прагнула свободи і наполегливо боролася за її здобуття»

Розпочате князем Вишневецьким продовжили його наступники. Вже 1572 року польський король Сигізмунд II Август змушений був визнати масштабний розмах народного руху опору — формування козацьких загонів — іноземній (польській, московській, татарській та турецькій) експансії й видати універсал про створення із запорозьких козаків підрозділу в 300 осіб і взяття його на військову службу для захисту південних рубежів Речі Посполитої.

Так започатковане реєстрове козацьке військо (крім узаконених, були також самоорганізовані козацькі формування).

Король Стефан Баторій збільшив реєстр до п'яти сотень. Крім того, козаки одержали змогу захищати свої права, їм було передано сотенне містечко Трахтемирів (Київщина), де було облаштовано арсенал та шпиталь.

За деякими джерелами, 1578 року Стефан Баторій надав реєстровцям козацькі клейноди: малинову корогву, військову печатку, бунчук, булаву, бубни та труби і призначив командиром загону Михайла Вишневецького, Черкаського старосту (представник королівської адміністрації в регіоні). За деякими іншими джерелами, це сталося на два роки раніше, й командиром було призначено Богдана Ружинського, якого до того ж Стефан Баторій вперше офіційно пойменував «Гетьман Запорозький».

Нарешті українськими козаками вимушений був зайнятися польський сейм (1505 року Радомська конституція короля Олександра Казимировича поклала початок формуванню правової шляхетської польської держави, зокрема, було створено двопалатний сейм — як вищий законодавчий орган влади. Король не міг видавати закони без схвалення їх сеймом. Як бачимо, Польща розвивалася за європейськими стандартами, і її державотворчий досвід засвоювали й лідери козацького руху. Богдан Хмельницький, наприклад, будучи сотником-реєстровиком, не лише стежив за подіями в польському парламенті, а й брав у них участь. Ставши гетьманом, він здійснював свої повноваження, спираючись на раду старшин, що складалася з Генеральної старшини та полковників. Влада гетьмана також обмежувалась Генеральною військовою радою).

Козацьке питання стало в центрі міжнародного європейського життя — 1621 року Польща вперше зобов'язалася перед Туреччиною утримувати козаків від походів на турецькі та кримськотатарські володіння. Литовський сейм 1554 року постановив забороняти приймати козаків у велико-князівських володіннях. 1594 року до Запоріжжя на Січ прибув посол імператора Священної Римської імперії Рудольфа II Еріх Лясота з пропозицією козакам стати на службу до імператора і взяти участь в антитурецькій війні. Через півстоліття під час європейської Тридцятилітньої війни між католицькою Габсбурзькою коаліцією держав (Австрія, Іспанія, Польща, Ватикан) та протестантською (Англія, Нідерланди, Данія, Франція, Швеція) на боці Франції воювали козаки під командуванням Богдана Хмельницького, Івана Золотаренка та Івана Сірка. У 1630—47 роках поляки запросили французького інженера Гійома де Боплана для спорудження фортифікаційних споруд, зокрема в Кодаку (нині в межах Дніпропетровська), щоб перешкодити рухові на Запоріжжя нереєстрових козаків (козаки гетьмана Івана Сулими швидко зруйнували фортецю).

Такий розвиток подій у польсько-українських стосунках зрозумілий, адже з кожним роком вплив козацького руху на життя південно-східних земель колишньої Русі Київської був дедалі сильніший. Тут активізувалося господарське життя: з'являлися зимівники — хліборобські хутори, що забезпечували Січ (а пізніше козацькі полки) всім потрібним. Козацькі формування стали надійними захисниками степового населення та й загалом Придніпров'я.

Природно, що як військову силу їх використовували лідери української знаті у спробах визволити києво-руські території з-під польсько-литовської залежності. Так, керівник антипольського повстання 1507—8 рр. князь Михайло Глинський, маючи на меті утвердити на берегах Дніпра незалежну княжу державу — спадкоємницю Русі Київської, виступив проти короля Сигізмунда I, залучивши на свій бік козацькі формування. Виступ зазнав поразки, князь опинився в Москві, де брав активну участь у політичному житті. До речі, його племінниця Олена Глинська — матір Івана IV, відомого в історії під іменем Грозного.

Брали участь козаки і у війнах Польщі та Литви з Московією — 1514 року князь Костянтин Острозький розгромив московське військо під Оршею. Запорозьких козаків привів із собою до Москви Лжедмитрій I. Полки гетьмана-реєстровця Петра Сагайдачного були чи не основною силою в поході (1618 р.) польського короля Владислава IV на Москву з метою здобути московську корону.

Це був час швидких змін у міжнародних справах, нетривких союзів та зовнішньополітичних орієнтацій. Ті ж запорозькі козаки 1559 року брали участь в обороні підмосковної Тули. А з другого боку, козацькі полки негайно виступили 1621 року на допомогу польським військам, на яких наступали під Хотином турки.

***

Фактично із зародженням українського козацтва розпочалися постійні збройні виступи проти польського засилля. Зауважимо, що повставали й реєстрові козаки. Гетьмана Криштофа Косинського підступно вбили під час переговорів повсталих козаків з Черкаським старостою О. Вишневецьким (1593 р.). Програв битву з військом польського гетьмана С. Жолкевського й Северин Наливайко (після його стратили у Варшаві). 1625 року повстали козаки під проводом гетьмана Марка Жмайла. Протистояння (битва поблизу містечка Крилова) завершилося укладанням Куруківської угоди між козаками й польськими комісарами — реєстр збільшився до шести тисяч козаків. Нереєстрові козаки повинні були повернутися до своїх панів. Заборонялися морські походи козаків на турецькі володіння. Через п'ять років козаки повстали вже під проводом гетьмана Тараса Федоровича (Трясила). Після битви під Переяславом поляки погодилися збільшити кількість реєстровців до восьми тисяч, але продовжили заборону на морські походи та в турецькі володіння.

У 1637—8 рр. відбулися найгрізніші козацькі повстання під проводом гетьманів Павла Бута (Павлюка), Яцька Острянина, Дмитра Гуні та Карпа Скидана.

Польський сейм прийняв кардинальний документ — «Ординацію Війська Запорозького реєстрового», за якою скасовувалося козацьке самоврядування, кількість реєстру зменшувалося до шести тисяч. Реєстровики мали право селитися лише в Черкаському, Чигиринському та Корсунському старостах. Замість обраного гетьмана польський уряд відряджав свого комісара, призначеного сеймом за рекомендацією коронного гетьмана. До реєстровиків могли потрапити лише козаки, які не брали участі в антипольських повстаннях. На посади полковників та осавулів могли бути призначені тільки представники польської або полонізованої шляхти. Сотників та отаманів обирали з козаків, які мали заслуги перед Польщею. Було також вирішено відбудувати фортецю Кодак й розмістити там сильний польський піхотний гарнізон та сотню найманих драгунів.

Лише після кількох збройних виступів козацька рада вирішила піти на компроміс — ухвалити «Ординацію» (впорядкування), яка хоча й принесла тимчасовий внутрішній мир Польщі, однак стала останньою краплею в україно-польському протистоянні, — 25 січня 1648 року повстала Запорозька Січ, очолювана гетьманом Богданом Хмельницьким. Щоб вибороти право на самостійну українську державу.

Віталій АБЛІЦОВ.

Ф. Рубо «Атака запорожців у степу».

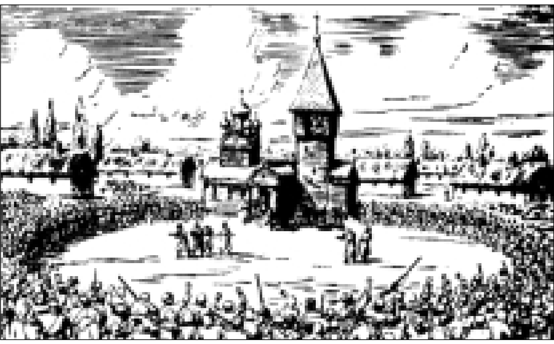

Рада на Січі.

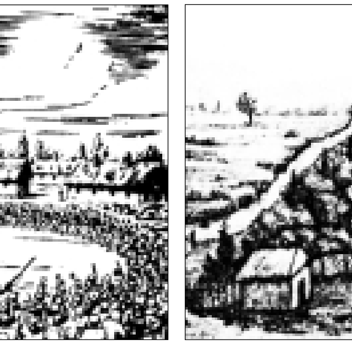

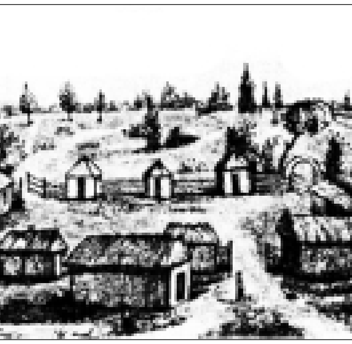

Козацький зимівник.

І. Їжакевич «Торгують невільниками в Туреччині».

Продовження. Початок у №163,168, 173.

ДАЛІ БУДЕ

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Вересень пахне яблуками, а жовтень — капустою

30 вересня — Віри, Надії, Любові та їх матері Софії. Цього дня жінки не починали ніякої важливої роботи.

1 жовтня — Ярини. Цей день ще називали журавлиним літом. Якщо на Ярини відлетять журавлі, то через два тижні чекай морозів, а як затримаються — зима раніше ніж на Афонію (18.11) себе не покаже.

2 жовтня — Трохима. Цього дня хлопці й дівчата обирали одне одного. На Трохима не проходить щастя мимо.

3 жовтня — Дениса. Північний вітер — на холод, південний — до тепла, західний — на мокречу, а східний — зимно, але сонячно.

4 жовтня — Кіндрата. Готуються до зими, про легковажних казали: пустий господар по Кіндраті, що не має ще кожуха в хаті. Різкий північно-східний вітер — на холодну зиму.

Прикмети жовтня

- Якщо до середини жовтня не осипалося з беріз листя — сніг ляже пізно.
- Якщо вдень випав перший сніг — він швидко розтане, а вночі — лежатиме довше.
- Хоч би скільки випало снігу, але якщо на вишні залишилося листя, то неодмінно наступить відлига.
- Спориш довго не змінює восени свого кольору — на щедрий врожай зернових наступного року.

Фото Тетяни ПОРТЯНКО.

ДНЯ ЦЬОГО

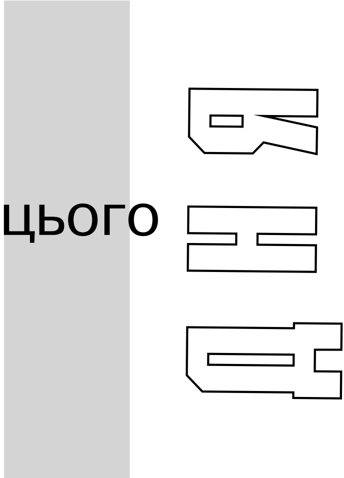

■ 1651 р. Білоцерківський договір. Укладений після битви під Берестечком. На Україні відновлювалася польська влада. (Анульований Б. Хмельницьким у травні 1652 р.) ■ 1663 р. Помер Яким Сомко, наказний гетьман Лівобережної України. ■ 1916 р. У Катеринославі відкрито медичне відділення Вищих жіночих курсів. ■ 1929 р. Народився поет і політичний діяч Дмитро Павличко. ■ 1934 р. Пуск першої черги Новокраматорського заводу важкого машинобудування. ■ 1956 р. Не стало Остапа Вишні.

Мобільники у вільному польоті

У Львові, на стадіоні «Юність», відбувся перший в Україні чемпіонат з метання... мобільних телефонів.

Організатори надзвичайного дійства поставили перед його учасниками завдання: перевершити світовий рекорд. На схожих змаганнях у Фінляндії переможець метнув телефон на відстань 66,86 метра.

Результати львівського змагання оцінювали судді з легкої атлетики, отже, все було по-справжньому. І мобілки для метання — 500 штук — також були справжні, хоч і вживані. А учасники чемпіонату перевершили всі сподівання. Молодий чоловік атлетичної статури Дмитро Купчій метнув апарат на 82 метри і одержав обіцяний приз — п'ять тисяч доларів.

ЧУДЕСА В РЕШЕТІ

У Таронгському зоопарку Сіднея свято: у пари хамелеонів народився малюк. І хоча світ для нього ще надто великий та сповнений небезпек, однак на батькових рогах йому нічого боятися.

Фото АП.

АСТРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ

на 30 вересня — 6 жовтня 2002 року

Імовірні збої в роботі засобів зв'язку та транспорту і власного, і громадського. Успіх можливий завдяки допомозі друзів або покровителів.

ОВЕН. Цього тижня вашої допомоги можуть потребувати друзі. Використайте цей період, щоб гармонізувати ваші стосунки з ними. Якщо ви член якоїсь організації, то прагнете зайняти в ній впливовіше становище. Труднощі можуть виникнути у спілкуванні з підлеглими або співробітниками.

ТЕЛЕЦЬ. Цього тижня співробітники помітять вашу красу, талант і чарівність. Не приховуйте своїх чеснот. Це сприятиме вашому просуванню до мети. Через хобі, дітей або кохану людину у вас можуть бути майнові й фінансові втрати.

БЛИЗНЯТА. Завдяки комунікабельності вам легко буде започаткувати нові перспективні знайомства і зв'язки. Спілкування приноситиме задоволення. Цей тиждень ви можете використати для проведення з дітьми виховних бесід або обговорення їхніх проблем.

РАК. Ви можете активізувати пошук перспектив, які в майбутньому дадуть можливість на краще змінити матеріальне становище. Якщо ви чекаєте зручного моменту, щоб узяти гроші у кредит або оформити позику, то цей період буде вдалий для розв'язання цих питань.

ЛЕВ. Корисними можуть бути різноманітні зустрічі, поїздки, знайомства або початок циклу навчання. Підписані документи або угоди у перспективі розширять ваші можливості. Ваші ініціативи матимуть підтримку, але водночас будьте уважні до близьких людей.

ДІВА. Можливі серйозні труднощі в спілкуванні з начальством, батьками або літніми людьми. Намагайтеся не сперечатися з ними, це лише ускладнить ваші стосунки. Вам краще не афішувати свою діяльність, корисно на деякий час усамітнитися.

ТЕРЕЗИ. Скористайтеся своєю привабливістю і неординарністю, яку тепер помічатимуть усі, у влаштуйте презентацію або виступ. Активізуйте свою громадську діяльність. Спілкуйтеся з новими людьми — це розширить ваші дружні зв'язки, дасть змогу знайти симпатії та підтримку.

СКОРПІОН. Вам необхідне терпіння, витримка і поступливість, аби розв'язати чужі або спільні фінансові питання. Позика або кредит може допомогти поліпшити ваше становище на роботі і вдома. Цей час можна використати для прихованої інтелектуальної діяльності.

СТРІЛЕЦЬ. Цей тиждень можна використати для зміцнення і розширення різноманітних зв'язків із закордоном: з іноземними та іногородніми громадянами, організаціями і підприємствами, завдяки чому ви можете значно зміцнити репутацію і шанобливе ставлення до себе.

КОЗЕРІГ. Тривала поїздка буде дуже важкою і складною. Вам доведеться взяти на себе додаткові обов'язки і відповідальність. Цей тиждень сприятливий для обговорення ваших професійних цілей і поточних цілей. Ви можете поставити перед собою нові перспективні завдання, пов'язані зі змінами на роботі.

ВОДОЛІЙ. Ви можете використати цей тиждень для обговорення своїх перспектив, пов'язаних із закордоном: стажування, читання лекцій, наукові доповіді, участь у спільних розробках. Почніть розширювати свої міжнародні зв'язки.

РИБИ. Можливо, цього тижня ви будете дратівливіші, ніж зазвичай, і особливо вам не сподобається поведінка чоловіка або партнера. І те, що ви раніше могли не помітити, нині виявиться для вас істотним. Проведіть більше часу на самоті.

Чотири тисячі кілометрів на велосипеді

подолав протягом 20 днів вінничанин Іван Махаровський

ГАЛОПОМ ПО ЄВРОПІ

Уже через чотири місяці після приїзду до Португалії на заробітки, зізнається Іван, його міцно взяла в свої обійми ностальгія. А коли дружина брата (вони обоє також гнуть спини на чужині) народила сина, Іван так перейнявся бажанням їхати додому, що жодна сила не могла його зупинити: «Згадав про свого маленького синочка, одне слово, ви мене розумієте».

Фото Віталія СУДДІ.

Велосипед Махаровський купив із першої зарплати. Їздив ним на роботу. У вихідні — на екскурсії. Після однієї з таких подорожей від Браги до Ліссабона — протягом двох днів він подолав тоді 400 кілометрів — з'явилася думка дістатися в такий спосіб додому. Як на гріх, десь за два тижні до виїзду серйозно травмував ногу — лікарі наклали дванадцять швів. Друзі вважали, що Іван змінить своє рішення. А він, підлікувавшись, попрощався з ними, а тоді натиснув на педалі.

У перший день, згадує відчайдушний мандрівник, на нього чекала неприємність: через те, що їхав крутими узвозами, зіпсувалися гальма заднього колеса. Повністю відремонтувати їх не вдалося, стишував хід ручним гальмом. Коли дістався меридіана Гринвіча, звернув увагу на встановлену арку. Вона, за словами Махаровського, дуже схожа за формою на ту, що прикрашає вхід до Центрального парку культури і відпочинку у Вінниці.

Дорога була дуже важка. На один з альпійських перевалів, скажімо, піднімався майже п'ять годин. Зате, коли вибрався на гору, на нього чекала приємна несподіванка: зустрівся з таким, як сам, велотуристом. На Іванове «привіт!» він теж відповів українською. З'ясувалося, 27-річний Дмитро Литвин ще в чотирирічному віці виїхав з батьками з Києва до Канади. Тепер працює в Англії. Це велосипедом з Лондона до Пізи. Захоплюється історією Римської імперії. Тому з цікавістю розповідав про кожне нове місто Італії, поки їхали разом.

Мости, тунелі, автодороги обслуговує багато наших співвітчизників. «Статистиці не відомо, скільки їх там обливається потом, виконуючи найважчу, чорнову роботу. За копійки. Сам працював на одному з португальських автобанів. Хоч би що там казали, а ми, українці, для них — люди другого гатунку...»

Рідну землю 40-річний мандрівник впізнав найперше по тому, як раптово збільшилася кількість вибоїн на автотрасі Берегове—Стрий—Тернопіль. Найдовшу у своєму житті веломандрівку — чотири тисячі кілометрів (виходить, щодень він долав у середньому 200 км) Махаровський присвятив дню народження свого маленького сина. Батько ступив на поріг рідної оселі напередодні його четвертого дня народження.

Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Смуга скошеної трави, збіжжя. 4. Спортивна командна гра в м'яч верхи на конях. 5. Зелений острів з водою. 7. Глядачі, слухачі, відвідувачі. 8. У стародавніх Афінах — найвищий орган судової й політичної влади. 10. Майданчик всередині цирку для виступу артистів. 11. Розширена частина стравоходу в багатьох птахів. 15. Слово або мовний зворот, вжиті в переносному, образному значенні. 17. Вантажне судно морського флоту. 21. Швидкий італійський народний танець. 24. Морський десятиногий короткохвостий рак. 26. Вага пакувального матеріалу. 29. Перша книжка для читання. 30. Складний цирковий номер. 31. Бог кохання, син Афродіти. 32. Деталь годинникового механізму, що регулює його хід.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Запашна косметична мазь. 2. Сукупність предметів, явищ, дій, властивостей, що становлять одне ціле. 3. Інструментальний музичний твір. 4. Верхній одяг дорогого крою. 6. Лікар, який не застосовує гомеопатичних методів для лікування. 7. Законодавство. 9. Сукупність осіб, об'єднаних спільною метою. 12. Неглибока морська затока. 13. Перевага, переважне значення. 14. Кільце, що надягається на веретено для надання йому ваги. 16. Великі змагання на суднах. 18. Кондитерські вироби, ласощі з солодкої горіхової маси. 19. Міжнародна угода великого політичного значення. 20. Невелика естрадна п'єса жартівливого змісту з гострою фабулою. 22. Металеве покриття, яке захищало чоло воїна від удару. 23. Молоді роги оленя. 25. Домішка до дуже дрібного зерна для забезпечення рівномірного висіву. 26. Видатні природні здібності людини. 27. Стовпець друкарського набору. 28. Одномісний спортивний глісер.

Склав Іван СОБКО.

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРД від 21 вересня 2002 року

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 2. Олімпіада. 7. Койка. 9. Бурса. 10. Модрина. 11. Фортуна. 12. Переказ. 13. Судок. 15. Компас. 18. Камера. 20. Сестра. 21. Галета. 24. Неволя. 25. Контур. 29. Колонія. 32. Шартрез. 33. Мочка. 34. Перон. 35. Батисфера.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Молоток. 3. Лама. 4. Парад. 5. Драп. 6. Ескадра. 8. Акула. 9. Барка. 13. Стратег. 14. Конгрес. 16. Плесо. 17. Сотня. 18. Кулик. 19. Метан. 22. Медосос. 23. Пуансон. 25. Ланка. 27. Окріп. 28. Лотос. 30. Яшма. 31. Узор.

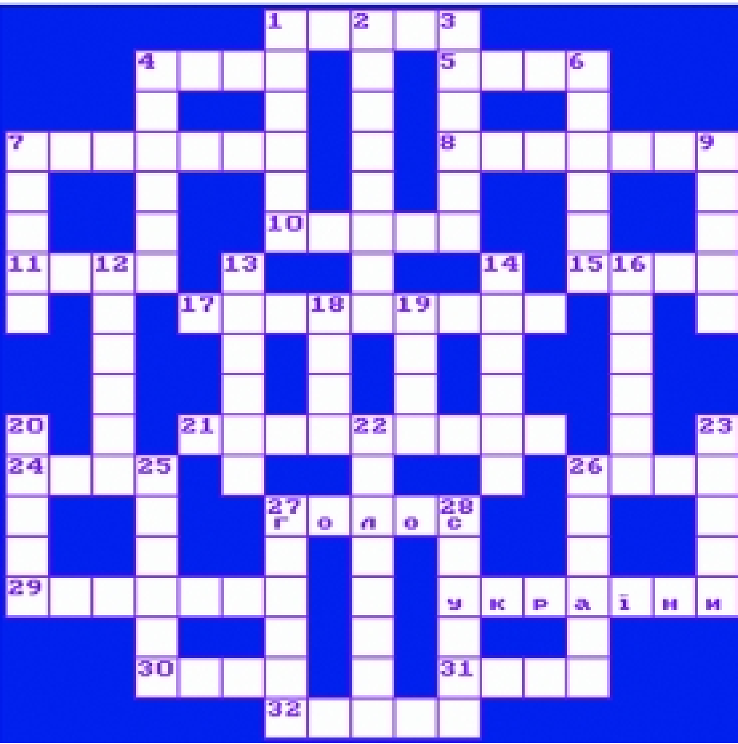

ЦЕ ЦІКАВО

По ліки — до пивної ятки

З'ясовується, пиво має корисних властивостей більше, ніж будь-які інші ліки. Воно сприяє омолодженню клітин, прискорює обмін речовин в організмі. Такого висновку дійшли геронтологи, котрі стверджують, що кухоль пива в день уповільнює старіння організму, виводить канцерогени та знижує ризик ракових захворювань у 2—3 рази. Пиво рекомендують вживати навіть під час розладу травлення та якщо хворі нирки чи сечовий міхур. Знімає пиво зубний біль, якщо прополоскати зуби. Ну а те, що волосся стає шовковисте та блискуче, можете переконатися самі, користуючись пивним шампунем, або якщо прополоскаєте їх пивом, що залишилося в кухлі.

Мал. Володимира КАЗАНЕВСЬКОГО.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Сергій ПРАВДЕНКО, Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Людмила КОХАНЕЦЬ, Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955. Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України». Зам. 0311178.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4. ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

Internet: http://uamedia.visti.net/golos